

K ROZVOJI OPERAČNÍHO A TAKTICKÉHO PRŮZKUMU

Hlavní strategická linie rozvoje Seve-roatlantického paktu a jeho ozbrojených sil do začátku devadesátých let, kterou přijalo jarní zasedání NATO v roce 1978, předpokládá všestrannou modernizaci armád členských států, včetně jejich jaderného potenciálu, další zvýšení bojové pohotovosti vojsk, efektivnosti průzkumu a zdokonalení radioelektronického boje.

Vzniklá situace vyžaduje, aby členské státy Varšavské smlouvy vyvíjely společné úsilí k zajištění své bezpečnosti, zdokonalovaly nejdůležitější oblasti obrany svých zemí, udržovaly své ozbrojené síly na co nejvyšší úrovni a též rozpracovaly a uskutečňovaly opatření i směry dalšího zvýšení efektivnosti průzkumu.

Na základě poznatků sovětské vojenské vědy se za poslední léta dále upřesnily některé názory na vedení operace a boje. Tempo útoku, hloubka úkolů a šířka pásem činnosti se nyní plánují stejně jak při činnosti s použitím jaderných zbraní, tak i bez nich. Střední tempo útoku dosahuje 40–50 km za 24 hodin operace, přitom v závislosti na situaci, terénu a poměru sil jsou možné značné odchylky od přijatých norem.

Motostřelecké a tankové svazky za útoku v operační hloubce mohou dosáhnout tempa maximálně do 50 km za 24 hodin. Při průlomu připravené obrany hloubka dosahuje 30–40 km. Za pronásledování je možné i větší tempo než 50 km.

Šířka pásma činnosti se částečně zmenšila. Např. pásmo útoku armády často nedosahuje více jak 60–80 km a dříve 10–15 km.

Struktura a vybavení našich vojsk se nepřetržitě zdokonalovaly a budou se i nadále zdokonalovat. Palebná síla vševojskových svazků se jen za posledních pět let zvýšila 2,5krát, současně se zvýšil dosah a zkrátily se lhůty zahájení palby.

Získávání zpráv, nezbytných pro efektivní využití těchto prostředků na celou hloubku bojové sestavy nepřítele, staví zvýšené požadavky na všechny druhy taktického průzkumu. Použití bojových vozidel pěchoty jako průzkumných vozidel umožní vést průzkum pružněji.

Chci však zdůraznit, že nelze vyloučit velké nahromadění sil a prostředků obou stran na začátku bojové činnosti, tzn., že je reálné předpokládat i souvislou linii fronty, velkou hustotu sil a prostředků obou stran a že bude tedy podstatně těžší nepozorovaně proniknout přes frontu do boku nebo do týlu nepřítele. Zvýšilo se i množství vojenských přesunů na komunikacích v taktické i operační hloubce nepřítele.

Některé zvláštnosti, charakteristické zejména pro střední Evropu, mají vliv na vedení boje a zvláště na vedení průzkumu. Technický rozvoj způsobil zejména na západním válečném v posledním desetiletí závažné změny terénu. Hustota obyva-

telstva ve velkých oblastech a prostorech průmyslové koncentrace dosáhla takové-
ho stupně, že osady mezi sebou téměř
splývají. Velké množství řek a kanálů
s umělé zpevněnými a značně strmými
břehy, průmyslová zařízení, nadzemní po-
trubní systémy i jiná zařízení infrastruk-
tury a též vysoký stupeň vojenskogeografické
přípravy válčičtích zvyšují možnosti
manévru v podmínkách široce rozvětve-
né sítě cest, ale současně značně ome-
zují možnosti manévru průzkumných or-
gánů mimo cesty.

Velká část území NSR, okolo 30 %, má charakter středně vysokých hor, což také více nebo méně omezuje možnosti manévru. V mnohých případech údaje na mapách příliš neodpovídají reálné situaci v terénu, což může ztížit orientaci a nepříznivě se odrazit na přesnosti zpráv.

V ozbrojených silách NATO probíhá intenzivní rozvoj bojové techniky v důsledku toho se stanou nové prostředky ničení mnohokrát nebezpečnější, jejich způsoblost ovlivnit průběh bojové činnosti se značně zvyšuje.

V této spojitosti připomínám

— plánované vybavení řízených střel Pershing vícenásobnými hlavicemi,

— vyšší mobilnost a další zkrácení lhůt bojové pohotovosti řízených střel Lance,

— novou generaci tanků se značně zvýšenými takticko-technickými charakteristikami,

— velký počet PTRS s podstatně zvýšenou pravděpodobností zásahu cíle,

— bitevní vrtulníky,

— zbraně a munici s laserovým naváděním a vývoj nových nebo zdokonalených typů výzbroje.

Tyto prostředky více než kdykoliv předtím vyžadují, aby byly co nejdříve zjištěny a zničeny.

Ta strana, která bude mít převahu v průzkumu, bude mít pravděpodobně i převahu ve využití všech sil a prostředků ke zničení protivníka a tak může úspěšně vést bojovou činnost i ve složitých situacích.

Poradce ministra obrany USA pro otázky jaderného vyzbrojování řekl:

„Přesné zjištění a určení souřadnic cílů v blízkosti předního okraje obrany je, stejně jako dříve, těžkým problémem. Vezmeme-li v úvahu existenci a velký význam maskování a klamání v průběhu boje s použitím jaderných zbraní, je reálné předpokládat, že zjištění cílů zůstane vážným problémem a že ozbrojené síly Varšavské smlouvy budou vynakládat veškeré úsilí k tomu, aby omezily přesnost prostředků průzkumu NATO. Tyto fakto-

ry v mnohých situacích s velkou pravděpodobností nedovolí NATO použít jaderné zbraně malé síly tam, kde přesné zasazení útočících svazků protivníka bude nezbytné. Je pravděpodobné, že často bude nezbytné plošně ničit předpokládané cíle protivníka jadernými zbraněmi značně velké mohutnosti.“

To vše se podtrhuje tvrzením, že je nezbytné použít neutronové zbraně, protože pouze jimi je možné zabezpečit mohutné údery bez záporných následků pro útočníka.

Otázky zvýšení výslednosti průzkumu v našich podmínkách je nezbytné řešit ne snížením požadavků na zprávy, ale pouze zvýšením možností průzkumu. Protože možnosti orgánů operačního a taktického průzkumu jsou dány jejich kvalitou a množstvím, považují za nezbytné věnovat pozornost zejména těmto faktorům:

— trvalé zkvalitňování morálně politického stavu průzkumníků;

— zlepšení technického vybavení průzkumných jednotek;

— zkvalitněním organizační struktury v souvislosti se zaváděním a efektivním využíváním nových průzkumných prostředků;

— upřesnění zásad bojového použití průzkumných orgánů a jejich řízení;

— další zkvalitnění bojového výcviku průzkumníků.

Zcela objektivně existuje celá řada specifických morálně politických požadavků na důstojníky, praporčíky, poddůstojníky i vojáky orgánů vojskového, hloubkového a speciálního průzkumu, kteří za války plní průzkumné úkoly odtržené od vlastní bojové sestavy v týlu nepřítelů a ve stále složitějších podmínkách. To musíme vzít v úvahu při diferencované ideové politické práci.

Musíme ve větší míře než dosud zapracovat tyto požadavky do principů velitelské i bojové přípravy útvarů i jednotek uvedených druhů průzkumu.

Zdokonalování vybavenosti průzkumných jednotek technickými prostředky se v současné době stalo objektivní nutností. Přístroje a průzkumné prostředky používané v současné době morálně zastarávají.

V prvním pořadí jde o vývoj a zavedení takových technických prostředků, s jejichž pomocí můžeme lépe než dosud:

— získávat zprávy z hloubky nepřítelů, aniž by bylo třeba překročit čáru dotyku;

— zjišťovat cíle a objekty na velké vzdálenosti a přesněji určovat jejich polohu;

— podstatně zvýšit možnosti vedení průzkumu v noci a za snížené viditelnosti;

— značně zkrátit proces přenosu a zpracování průzkumných zpráv;

— chránit průzkumné orgány před účinky zbraní nepřítelů a varovat je před činností nepřátelských průzkumných prostředků;

— přemisťovat průzkumné orgány nebo techniku a prostředky.

Na cvičeních jsme někdy svědky toho, že průzkumné zprávy se získávají v noci méně pozorováním a více pěstím propátráváním. Tyto průzkumné orgány jsou však vystavovány nebezpečí značných ztrát.

Jsem přesvědčen o tom, že efektivnost činnosti průzkumných orgánů podstatně vzroste, budou-li nadále zdokonaleny přístroje pro noční pozorování. Proto potřebujeme další elektrooptické přístroje, rozpracované podle nejnovějších výsledků vědy a techniky. Bude nezbytné přístroje konstruovat tak, abychom je mohli umístit na bojových vozidlech, mohli je sejmout a použít k pozorování z úkrytů nebo vrtulníků. Výhodné by bylo jejich spojení s laserovým dálkoměrem.

Kromě toho je nezbytné rozvíjet a zavést lehký přenosný laserový dálkoměr. Laserový dálkoměr by měl mít 6–8násobné optické zvětšení a částečně by mohl být náhradou dalekohledu.

Ve fotooptické oblasti je nezbytné rozpracovat vícekanálové kamery s optikou s dalekým ohniskem a s velmi vysokou rozlišovací schopností při fotografování ze země nebo z paluby vrtulníku. Souběžně s tím bude nezbytné mít více zařízení pro rychlé zpracování filmů, včetně speciálních, jako např. infračervených a spektroskopálních.

Mnoho optických a elektronických průzkumných přístrojů mohli bychom využívat efektivněji, kdybychom jich mohli použít pro pozorování ze stromů a jiných prostorů. To by průzkumníkům umožnilo využívat skrytá pozorovací stanoviště a vyhýbat se takovým terénním bodům, jako např. výšiny a okraje lesů, kde se lehce mohou sami prozradit.

Proto by bylo výhodné vyvinout periskopické nebo teleskopické přístroje, (plošiny nebo systémy pracující na jiných principech), jimiž bychom mohli vést průzkum pozorovacími přístroji nebo kamerami. Pozorovací výška nad zemí by měla dosahovat až 15 m.

Ke zvýšení bezpečnosti orgánů, jejichž činnost se předpokládá v týlu nepřítelů, bude třeba je vyzbrojit některými doplňkovými prostředky. K těm patří zejména

ruční PLŘS a indikátory, které by jim ukázaly, zda jsou v dosahu pracujících nepřátelských radiolokačních stanic. Tyto přístroje, které by umožnily určit hrubý směr rozmístění radiolokačních stanic, by plnily nejen varovnou funkci, ale sloužily by současně průzkumným orgánům k průzkumu těchto stanic.

Stále více se ukazuje, že je nezbytné v budoucnu mít malá a lehká vozidla s málo hlučným motorem a velkou zálohou kilometrů.

Vyjdeme-li ze základních prvků — rychlosti, síly motoru, pohyblivosti, malé hlučnosti, taktického dosahu a rozměrů, vidíme, že pro průzkum je nutné mít vozidlo, které

— má velkou rychlost a menší rozměry než motostřelecké a tankové jednotky,

— pohybuje se tiše,

— je vybaveno optickými a elektronickými prostředky, které zaručí splnění určených úkolů ve dne i v noci i za ztížených povětrnostních podmínek,

— je vybaveno výkonnými spojovacími prostředky, které zabezpečí pevné a neselehávající spojení,

— může být použito dlouhou dobu samostatně bez závislosti na týlovém zabezpečení.

Souběžně s úsilím, zaměřeným na rozpracování a zavedení zdokonalených průzkumných zařízení a nové průzkumné techniky, je třeba promýšlet i otázky **zkvalitnění organizační struktury průzkumných jednotek.**

Bude např. nezbytné posoudit otázku reálnosti některých úkolů, které ukládáme průzkumným útvarům a jednotkám současné organizace.

Plně oprávněná bude i otázka **zapracování nových poznatků do našich odborných předpisů** a do programů bojové přípravy průzkumných jednotek.

Existují např. rozličné pohledy na otázku, kolik průzkumných vozidel je účelné začlenit do sestavy samostatné průzkumné hlídky. Jistě, její složení závisí na úkolu, situaci a terénu. Zde nemáme připustit žádnou šablonu. Přesto se rysuje tendence, že jmenovitě při průzkumu za útoku v hloubce sestavy nepřítelů mají silnější průzkumné orgány větší volnost činnosti a více nadějí na úspěch.

Souvisle obsazené prostory nepřátelských vojsk ztěžují našim průzkumným orgánům skrytou činnost. Proto slabší průzkumné orgány, např. v sestavě 3 až 4 bojových vozidel pěchoty jsou často nuceny vykonávat obchvatné manévry, které spotřebují mnoho času. Výsledkem

je, že tempo průzkumu nezvyšuje tempo útoku vojsk.

Průzkumné odřady v síle průzkumné roty mohou úspěšněji působit v hloubce nepříteli. Mají nezbytnou palebnou sílu ke zničení zajišťovacích jednotek, umlčení slabého odporu a okamžité ničení důležitých objevivších se objektů. Současně v tomto složení mají dostatečnou manévrovací schopnost k tomu, aby se odpoutaly od silnějších jednotek nepříteli nebo rychle unikly jejich pronásledování.

Považují též za potřebné v období do zahájení útoku více používat pěších průzkumných hlídek k získání hodnověrných zpráv zvláště z hloubky 5—12 km. I když je jejich použití spojeno s řadou problémů, zejména z hlediska jejich malého tempa postupu a vedení průzkumu, jsou i tak ve výhodnější situaci než orgány, působící s technikou. Pěší průzkumné hlídky mohou lépe využívat terén, tím se lépe skrýt před vizuálním a radiolokačním průzkumem a též se vyhnout účinkům zbraní nepříteli.

Velitelům, kteří se především spoléhají na to, že získají průzkumné informace od nadřízeného, musíme dát jasně na srozuměnou, že tam, kde nepracuje průzkum, tam se velí poslepu. Každý velitel je povinen organizovat průzkum k zabezpečení boje. Přitom průzkum musí vést nejen průzkumné jednotky, ale i motostřelecké a tankové útvary i jednotky.

Nové podmínky na bojišti též ovlivňují použití průzkumných skupin. Hloubka jejich činnosti by měla zpravidla odpovídat průměrné hloubce úkolu divize a dosahovat nejvýše 50 km. V této hloubce je zabezpečeno zjišťování takových důležitých objektů jako prostorů rozmístění divizních záloh a prostředků jaderného napadení Lance nepříteli. Abychom vyloučili ukládání neúměrných úkolů, bude třeba zmenšit prostor průzkumu na 25 km² a používat průzkumných skupin na takové objekty, o kterých máme už některé zprávy, získané jinými druhy průzkumu.

Zvýšenou pozornost je třeba věnovat samostatnému pronikání průzkumných skupin pěšky. Jinou efektivní možností je podřídit průzkumnou skupinu samostatné průzkumné hlídce nebo průzkumnému odřadu tím, že působí v jejich sestavě do dosažení určeného prostoru. Tam se průzkumná skupina oddělí a samostatně plní své úkoly.

Ještě několik slov o **zkvalitnění zásad velení průzkumu**. Jedna z možností jak dosáhnout zvýšení odpovědnosti velitelů za získávání průzkumných zpráv tkví v tom, aby byly co nejpřesněji určeny jednotlivým stupňům velení hloubky, ze kterých jsou povinny získat odpovídající zprávy o nepřátelských cílech nebo objektech. Od této odpovědnosti je nemůže osvobodit ani skutečnost, že nadřízený velitel může v jejich pásmu odpovědnosti též používat svých sil a prostředků průzkumu.

Vezmeme-li v úvahu současné síly a prostředky, motostřelecký nebo tankový prapor může mít odpovědnost za vedení průzkumu do hloubky 3—5 km. V této hloubce by jeho průzkumné orgány měly zjistit veškeré cíle a objekty, které je povinen zničit nebo obsadit. Takovýmto přesným určením odpovědnosti za hloubku i stupeň průzkumu cílů můžeme současně zlepšit úroveň průzkumu vševojskových jednotek. Navíc skutečnost, že možnosti některých jiných druhů průzkumů jsou omezené, nás nutí ukládat více než dosud bojovým jednotkám průzkumné úkoly.

Zhodnotíme-li měnící se podmínky, které ovlivňují plnění úkolů, vidíme, že operační a taktický průzkum je v současné době ve stadiu, kdy v důsledku rozvoje vojenské techniky a s ohledem na rostoucí možnosti nepříteli vyvstává otázka, do jakého stupně můžeme ještě úspěšně využívat těch průzkumných prostředků a metod, kterých se používalo v průběhu desetiletí, nebo zda je nezbytné zavést určité změny v jejich použití.

S cílem řešit úkoly ke zdokonalení operačního a taktického průzkumu v zájmu efektivního využití palebných prostředků a bojové techniky měli bychom především plně efektivně využívat současných sil a prostředků průzkumu a zkvalitnit zejména jejich výcvik s technickými prostředky průzkumu. Měli bychom též věnovat prvořadou pozornost dalšímu zdokonalení technického vybavení průzkumných orgánů a překonat co nejvíce nedostatky, které se v minulosti vyskytly. Bude třeba nepřetržitě pokračovat ve výměně zkušeností a poznatků z bojové přípravy průzkumných jednotek bratrských armád členských států Varšavské smlouvy a zejména využívat konkrétní součinnosti s průzkumnými jednotkami Sovětské armády.